

กระบวนการวิจัย

1. สมมติฐานของการวิจัย

เพื่อเป็นการกำหนดแนวทางศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์กับครูโรงเรียนราษฎร์" ไว้ดังนี้คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์กับครูโรงเรียนราษฎร์ มีความสอดคล้องลงรอยกันในเรื่องต่อไปนี้

1. การจัดระบบบริหารงานโรงเรียน การมอบอำนาจหน้าที่ และการบังคับบัญชา
2. การพัฒนาและโอกาสก้าวหน้าในกรทำงาน
3. สิ่งตอบแทนที่เป็นวัตถุและไม่เป็นวัตถุ ที่ทางโรงเรียนจัดให้
4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
5. ความมั่นคงในอาชีพ

2. ประชากรและตัวอย่าง

2.1 ประชากร (Population) จำนวนประชากรที่อยู่ในขอบข่ายของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลสองกลุ่มด้วยกัน คือ "ผู้จัดการและครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์" หรือกลุ่มผู้บริหาร และ "ครูโรงเรียนราษฎร์" ของโรงเรียนราษฎร์ต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดพระนครและธนบุรี และเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนความรู้วิชาสามัญ ตั้งแต่ระดับอนุบาลขึ้นไป จนกระทั่งระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ. 4 - 5)

เพื่อความสะดวกในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดเอาจำนวนโรงเรียนราษฎร์ที่เปิดสอนความรู้วิชาสามัญ ตั้งแต่ระดับอนุบาลขึ้นไป จนกระทั่งระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดพระนครและธนบุรี เป็นจำนวนประชากร (Population)

แผนการกำหนดเอาจำนวนผู้จัดการและครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์มีอยู่กี่คน และครูโรงเรียนราษฎร์มีอยู่กี่คน แล้วกำหนดให้เป็นจำนวนประชากรที่จะศึกษา ซึ่งวิธีหลังนี้นอกจากจะก่อให้เกิดความยุ่งยากในการศึกษาแล้ว ตัวอย่างที่จะสุ่มออกมานั้น อาจจะเป็นตัวแทนของโรงเรียนประเภทใดประเภทหนึ่งมากเกินไป โรงเรียนบางประเภทอาจไม่ได้ตัวแทนมาเลย เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ผลการวิจัยไม่น่าเชื่อถือ เพราะฉะนั้นในขั้นตอนนี้ จำนวนประชากรที่อยู่ในขอบเขตของการศึกษาวิจัย ก็คือจำนวนโรงเรียนราษฎร์หลักสูตรสามัญ ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดพระนครและธนบุรี นั่นเอง

โรงเรียนราษฎร์ที่เปิดสอนหลักสูตรสามัญ ตั้งแต่ระดับอนุบาล จนกระทั่งระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ. 4 - 5) ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดพระนครและธนบุรี ซึ่งจำแนกตามประเภทโรงเรียนที่เปิดสอนถึงขั้นสูงสุดชั้นใด ได้ดังนี้

ประเภทโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน
อนุบาล	196
ป. 4	153
ป. 7	224
ม.ศ. 3	218
ม.ศ. 5	55
รวม	846

2.2 ตัวอย่าง (Sample) การสุ่มและการกำหนดขนาดของตัวอย่าง (Sampling and Sample Size) จากจำนวนประชากรดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ คือ

2.2.1 จำแนกประเภทของโรงเรียนราษฎร์ ตามระดับชั้นสูงสุดที่โรงเรียนเปิดสอน เป็นประเภทโรงเรียน อนุบาล, ป.4, ป.7, ม.ศ.3, ม.ศ.5 ว่ามีอยู่ประเภทละกี่โรงเรียน

- 2.2.2 เลือกตัวอย่างออกมาโดยวิธีสุ่ม (Random Sampling) จากแต่ละกลุ่มโรงเรียน โดยการจัดทำสลากชื่อโรงเรียนราษฎร์ ในพระนครและธนบุรี ที่มีอยู่ทั้งสิ้น 846 โรงเรียน แยกกลุ่มตามประเภทโรงเรียนที่ได้จำแนกไว้แล้ว แล้วหยิบสุ่มออกมาตามขนาดตัวอย่าง (Sample Size) ที่ได้กำหนดขึ้นไว้แล้ว เพื่อที่จะให้แต่ละโรงเรียนมีโอกาสได้รับเลือกเป็นตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ในแต่ละประเภท เมื่อหยิบสลากชื่อโรงเรียนใดขึ้นมาแล้วบันทึกไว้ แล้วใส่กลับลงไปใหม่ คนให้ตัว หยิบใหม่อีก ถ้าหยิบได้ซ้ำใส่คืนลงไปใหม่ หยิบใหม่ต่อไป ทำอย่างนี้จนได้จำนวนตัวอย่างครบตามต้องการ
- 2.2.3 สำหรับขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสมจะเป็นตัวแทนของประชากรใดนั้นผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังนี้

2.2.3.1 โรงเรียนประเภทที่สอนถึงชั้น ม.ศ. 5 มี 55 โรงเรียน กำหนดขนาดตัวอย่างร้อยละ 50 ของจำนวนโรงเรียนประเภทนี้

2.2.3.2 โรงเรียนที่สอนถึงชั้น ม.ศ. 3 มี 218 โรงเรียน กำหนดขนาดตัวอย่างร้อยละ 20 ของจำนวนโรงเรียนประเภทนี้

2.2.3.3 โรงเรียนที่สอนถึงชั้น ป. 7 มี 224 โรงเรียน กำหนดขนาดตัวอย่างร้อยละ 10 ของจำนวนโรงเรียนประเภทนี้

2.2.3.4 โรงเรียนที่สอนถึงชั้น ป. 4 มี 153 โรงเรียน กำหนดขนาดตัวอย่างร้อยละ 5 ของจำนวนโรงเรียนประเภทนี้

2.2.3.5 โรงเรียนที่สอนเฉพาะระดับอนุบาล มี 196 โรงเรียน กำหนดขนาดตัวอย่างร้อยละ 5 ของจำนวนโรงเรียนประเภทนี้

การที่ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างของโรงเรียนประเภทต่าง ๆ ไว้แตกต่างกันเช่นนี้ ก็เพราะโรงเรียนประเภทที่สอนถึงชั้น ม.ศ. 5 จะมีเปิดสอนชั้นอนุบาล ประถมต้น ประถมปลาย และมีมัธยมศึกษาตอนต้น รวมอยู่ด้วย โรงเรียนประเภทที่สอนถึงชั้น ม.ศ. 3 ก็เช่นเดียวกัน จะจัดสอนในระดับชั้นต่ำลงไปอยู่ด้วย การกำหนดขนาดของตัวอย่าง จึงกำหนดให้โรงเรียนที่เปิดสอนชั้นสูงสุดมีขนาดใหญ่ ชั้นระดับต่ำ ๆ มีขนาดเล็ก เพราะถือว่าได้

รวมอยู่ในโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นสูงกว่าอยู่แล้ว ซึ่งเมื่อรวมทั้งสิ้น
ทุกประเภทแล้ว ขนาดของตัวอย่างเป็นร้อยละ 13 ของจำนวนประชากร

2.2.4 ผู้ตอบคำถาม คือ "ผู้จัดการและครูใหญ่" โรงเรียนราษฎร์ และ "ครู
โรงเรียนราษฎร์" นั้น ได้กำหนดขนาดของตัวอย่างดังนี้

2.2.4.1 ผู้จัดการและครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์ ขนาดตัวอย่าง เท่ากับ
จำนวนโรงเรียนราษฎร์ประเภทต่าง ๆ ที่สุ่มได้

2.2.4.2 ครูโรงเรียนราษฎร์ ขนาดตัวอย่างกำหนดให้ร้อยละ 20 ของ
จำนวนครูโรงเรียนราษฎร์ประเภทต่าง ๆ ที่สุ่มได้แต่ละโรงเรียน

ตารางที่ 9

ขนาดตัวอย่างโรงเรียนราษฎร์ (ผู้จัดการและครูใหญ่) และครูโรงเรียนราษฎร์

ประเภทโรงเรียน	ตัวอย่างโรงเรียนที่สุ่มได้			ตัวอย่างครูที่สุ่มได้		
	ประชากร โรงเรียน	ตัวอย่าง	ร้อยละของ ประชากร	ประชากร	ตัวอย่าง	ร้อยละของ ประชากร
อนุบาล	196	10	5	150	32	20
ป. 4	153	8	5	148	29	20
ป. 7	224	22	10	575	115	20
ม.ศ. 3	218	43	20	2,011	401	20
ม.ศ. 5	55	27	50	2,095	418	20
รวม	846	110	13	4,979	995	20

3. คำจำกัดความต่าง ๆ

3.1 คำว่า "โรงเรียนราษฎร์" ในบทวิจัยนี้ หมายถึง โรงเรียนราษฎร์ที่ก่อตั้งขึ้น ตาม
พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2497 และดำเนินการเปิดสอนความรู้สามัญ ตั้งแต่
ระดับอนุบาล จนกระทั่งถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ. 4 - 5)

- 3.2 คำว่า "ผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์" หมายถึง "ผู้จัดการ" ซึ่งอาจจะมีหลายคนได้ และ "ครูใหญ่" อีกหนึ่ง ซึ่งรับผิดชอบในการบริหารงาน ของโรงเรียนราษฎร์ ตาม พ.ร.บ. โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2497 ทั้งในด้านธุรการ วิชาการ และการควบคุม บังคับบัญชาครู และนักเรียนในโรงเรียน
- 3.3 "ครูโรงเรียนราษฎร์" หมายถึงครูที่อยู่ในโรงเรียนราษฎร์ ซึ่งประจำทำการสอน อยู่ในโรงเรียน ตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึง ม.ศ. 5 สายสามัญ โดยได้รับเงินเดือน ค่าจ้าง เป็นประจำแน่นอน
- 3.4 "ครูโรงเรียนของรัฐ" หมายถึงครูที่อยู่ในโรงเรียนรัฐบาล เทศบาลและประชาบาล ซึ่งสอนระดับชั้นตั้งแต่อนุบาล จนถึง ม.ศ. 5 สายสามัญ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สำรวจข้อมูลในการศึกษาวิจัยนี้ คือแบบสอบถามความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ และครูโรงเรียนราษฎร์ เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นเหตุให้เกิดความสัมพันธ์สอดคล้องหรือขัดกัน ในระหว่างบุคคลทั้งสองกลุ่ม กับการสัมมนา เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำคัญในการรวบรวมข้อมูล คือ¹

1. เนื่องจากประชากรที่จะศึกษามีเป็นจำนวนมาก กระจายกันอยู่ทั่วประเทศพระนครและชนบท การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จะช่วยให้ประหยัดเวลาได้มากที่สุด
2. ข้อมูลที่ต้องการสำหรับการวิจัยนี้ แม้จะเป็นเรื่องความคิดเห็น แต่ก็ เป็นความคิดเห็นที่ประจักษ์ชัด (Concrete) ซึ่งสามารถจะใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลได้

¹ชัคคิยา กรรณสูตร, "แบบสอบถาม", ประมวลคำบรรยายหลักการวิจัยของสังคมศาสตร์ จัดพิมพ์โดยกองวิจัยสังคมศาสตร์ สำนักงานสภาวิจัยแห่งชาติ, (พระนคร: บริษัทพิมพ์จำกัด (แผนกการพิมพ์), 2510), หน้า 84 - 85.

3. ประชากรที่จะให้ข้อมูลนั้น จัดได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงการใช้แบบสอบถามจึงสะดวก และเสียเวลาน้อยกว่าวิธีอื่น

ส่วนการสัมภาษณ์นั้น เนื่องจากผู้วิจัยจะต้องไปส่งและรับแบบสอบถามเอง เป็นการสร้างโมติจิคมิตรภาพ และขอบคุณ ได้ใช้การสัมภาษณ์เพื่อนำมาประกอบแบบสอบถามด้วย ในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสำรวจข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้น ๆ ดังนี้

4.1 กำหนดตัวชี้ (Indicators) ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ กับครูโรงเรียนราษฎร์

จากการศึกษาแนวความคิดทางทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล (Personnel Administration) จากตำหรับตำราต่าง ๆ ดังที่แสดงไว้แล้วในบทที่ 1 นั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนด ปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นตัวชี้ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ กับครูโรงเรียนราษฎร์ไว้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสร้างแบบสอบถามไว้ดังนี้

- 4.1.1 จัดการระบบบริหาร การมอบอำนาจหน้าที่และการบังคับบัญชา โดยพิจารณาถึงหลักมนุษยสัมพันธ์ว่า ได้มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่อย่างเหมาะสม ใช้คนให้ตรงกับความรู้ความสามารถ การกำหนดวัตถุประสงค์ แผนงาน นโยบาย รวมทั้งวิธีปฏิบัติงานอย่างชัดเจน การจัดระบบติดต่อสื่อสาร และประสานงาน การจัดชั่วโมงทำงาน และสภาพการทำงาน (Working Conditions) เป็นต้น
- 4.1.2 การพัฒนาบุคลากร และโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน โดยพิจารณาถึงโอกาสที่จะได้เพิ่มพูนคุณวุฒิ การศึกษาต่อ การฝึกอบรม หลักเกณฑ์การพิจารณาความคิดความชอบ การขึ้นเงินเดือน เป็นต้น
- 4.1.3 สิ่งตอบแทนที่เป็นวัตถุและไม่เป็นวัตถุ ที่ทางโรงเรียนจัดให้ โดยพิจารณาเรื่องการกำหนดอัตราเงินเดือน ค่าจ้าง ว่าเพียงพอแก่ความจำเป็นในการครองชีพหรือไม่ เป็นธรรมและเสมอภาคเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นที่คล้ายคลึงกัน

สวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ เช่น มาเห็นจ บ้านญาติ ค่าทำงานล่วงเวลา ทำงานในวันหยุด ตลอดจนค่าจ้างในวันลาและวันหยุด การยกเว้นค่าเล่าเรียนบุตร สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน เช่น ห้องพักรู ห้องสมุด ห้องพยาบาล บริการพักผ่อนและสันทนาการ บริการกู้ยืมเงิน การยกย่องชมเชย การให้สิทธิพิเศษ เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน โดยพิจารณาถึงความร่วมมือ ในการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปรับปรุงงาน และ ร่วมการตัดสินใจในปัญหาของโรงเรียน ร่วมกันทำงานกับครูอื่น ๆ ฯลฯ
5. ความมั่นคงในอาชีพ โดยพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาความผิดที่ถูกกล่าวหา หลักเกณฑ์การระงับจ้าง ความแน่นอนในการจ่ายเงินเดือน ฯลฯ

4.2 การสร้างแบบสอบถาม เมื่อได้กำหนดตัวชี้ (Indicators) ถึงภาวะความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ กับครูโรงเรียนราษฎร์ ได้แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามขึ้น เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ และครูโรงเรียนราษฎร์ที่มีต่อบัณฑิตต่าง ๆ ที่เป็นตัวชี้ถึงภาวะความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายดังกล่าว

รูปคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามนี้ แบ่งออกเป็นสองส่วนด้วยกัน คือ

- 4.2.1 ถามความเห็นที่มีต่อบัณฑิตต่าง ๆ ที่เป็นตัวชี้ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ กับครูโรงเรียนราษฎร์ เป็นคำตอบประเภทที่ให้ผู้ตอบเลือกคำตอบจากคำตอบหลายคำตอบ (Multiple Choice) เพียงคำตอบเดียว
- รูปคำถามที่ใช้จะเป็นดังนี้

1. เจ้าของโรงเรียนควรบริหารโรงเรียนด้วยตนเอง

เห็นด้วย

เห็นด้วย

ไม่แน่ใจ

ไม่เห็นด้วย

ไม่เห็นด้วย

อย่างยิ่ง

อย่างยิ่ง

2. ผู้รับผิดชอบหน่วยงานต่าง ๆ ของโรงเรียนราษฎร์ ไม่ควรมีอำนาจหน้าที่ตายตัว

เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง

คำถามในส่วนนี้ แบ่งออกเป็นห้าหัวข้อ ตามปัจจัยที่เป็นตัวชี้ ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ กับครูโรงเรียนราษฎร์ แต่ละหัวข้อมีคำถามย่อยสืบข้อเท่ากัน

4.2:2 คำถามที่เกี่ยวกับภูมิหลังของโรงเรียน และของผู้ตอบคำถาม เป็นคำถามที่มุ่งถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเภทโรงเรียน ระดับชั้นการศึกษาที่จัดสอน การดำเนินงานกิจการของโรงเรียน และภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการสร้างแบบสอบถามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แยกแบบสอบถามออกเป็นสองชุด ชุดหนึ่งสำหรับให้ผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ คือ ผู้จัดการ และครูใหญ่ เป็นผู้ตอบ อีกชุดหนึ่งสำหรับให้ครูโรงเรียนราษฎร์ เป็นผู้ตอบ เนื้อหาของคำถามระหว่างแบบสอบถามทั้งสองชุดนี้ เหมือนกัน แต่การใช้ถ้อยคำแตกต่างกันอยู่บ้าง เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ตอบ แต่ข้อมูลที่ต้องการจากบุคคลสองกลุ่มนี้ เป็นเรื่องเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้

ตัวอย่างแบบสอบถามสำหรับครูโรงเรียนราษฎร์

31. เวลาผู้บริหารโรงเรียนนี้จะกำหนดระเบียบใด ๆ ให้ครูปฏิบัติ ผู้บริหารจะกำหนดลงไปเลย โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากครู

ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่

47. ครูโรงเรียนนี้จะลาออกไปทำงานที่อื่นได้ทุกเมื่อตามความพอใจ

ใช่	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่

หนึ่ง หายแบบสอบถาม ได้แทรกกระดาษเปล่า เพื่อให้บุคคลทั้งสองกลุ่ม ได้แสดงความคิดเห็นนอกเหนือจากที่ถามไว้ นำมาประกอบการวิจัยด้วย

- 4.3. การทดสอบขั้นต้น (Try-out) แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะได้นำออกใช้สำรวจข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบขั้นต้น เสียก่อน เพื่อที่จะได้ทราบว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ เมื่อนำไปเก็บข้อมูลจริง ๆ ผู้ตอบคือผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ และครูโรงเรียนราษฎร์ ประสบปัญหาอะไรบ้าง เกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม ความเข้าใจคำถาม และอื่น ๆ เพื่อจะได้หาทางแก้ไขต่อไป

ในการทดสอบขั้นต้นนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบที่โรงเรียนซึ่งผู้วิจัยเป็นครูใหญ่ ใ้ครูใหญ่ ผู้จัดการ ผู้ช่วยครูใหญ่ และครูหัวหน้าสายซึ่งทำหน้าที่คล้ายผู้ช่วยครูใหญ่ ทอบแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร และครูน้อยจำนวน 30 คน ทอบแบบสอบถามสำหรับครูโรงเรียนราษฎร์ เมื่อได้คำตอบกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบดูคำตอบในแบบสอบถามต่าง ๆ และได้ทำการแก้ไขข้อบกพร่องเล็กน้อย ๆ ที่ปรากฏอยู่ จนเป็นที่พอใจแล้ว จึงได้จัดพิมพ์แบบสอบถามและเย็บเป็นเล่ม แจกใส่ซอง สำหรับใช้ดำเนินการสำรวจข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการจากกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มไว้แล้วต่อไป

5. การดำเนินการรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้ทดสอบขั้นต้น และได้แก้ไขปรับปรุงเสร็จเรียบร้อยแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ใช้เป็นเครื่องมือสำรวจข้อมูลต่าง ๆ โดยนำแบบสอบถามไปส่งให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยตนเอง ณ โรงเรียนต่าง ๆ ที่ได้สุ่มตัวอย่างไว้แล้ว เมื่อไปถึงแต่ละโรงเรียน ผู้วิจัยจะเข้าพบผู้จัดการหรือครูใหญ่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ทราบ และขอทราบรายชื่อครูที่มีอยู่ในโรงเรียนทั้งสิ้น ทำการสุ่มตัวอย่างจำนวนครูน้อยละ 20 ของจำนวนครูที่มีอยู่ทั้งสิ้นเสร็จแล้วได้ขอความกรุณาจากผู้จัดการและครูใหญ่ เรียกประชุมครูที่ถูกเลือกเป็นตัวอย่าง เพื่อชี้แจงการกรอกแบบสอบถาม โดยขอให้ผู้จัดการและครูใหญ่กล่าวขอรองให้ครูกรอกคำถามต่าง ๆ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ และตรงตามข้อเท็จจริงที่มีอยู่ โดยแต่ละคนไม่ต้องทราบ

คำตอบของผู้อื่น และเมื่อตอบแล้วปิดฉนวน สำหรับผู้บริหารผู้วิจัยจะมอบแบบสอบถาม ให้ผู้จัดการและครูใหญ่คนละ 1 ชุด และแบบสอบถามสำหรับครูน้อยคนละ 1 ชุด เพื่อ ดำเนินการกรอกแบบสอบถามให้เสร็จภายใน 2 สัปดาห์ และเมื่อครบกำหนดแล้ว ผู้ วิจัยได้กลับไปรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง หรือส่งคืนโดยทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัย ได้มอบค่าไปรษณีย์ไว้

6. แบบสอบถามที่ได้รับคืน

แบบสอบถามที่ได้แจกจ่ายไปยังโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้จัดการและครูใหญ่โรงเรียน ราษฎร์ และครูโรงเรียนราษฎร์ ต่าง ๆ ตอบนั้น ผู้วิจัยได้รับกลับคืนมา ดังที่ได้แสดงไว้ใน ตารางที่ 10 และตารางที่ 11

ตารางที่ 10

จำนวนโรงเรียนที่คืนแบบสอบถาม

ประเภทโรงเรียน	ตัวอย่าง	ผู้จัดการและครูใหญ่		ครูโรงเรียน	
		แบบสอบถาม ที่ได้รับคืน	ร้อยละ	แบบสอบถาม ที่ได้รับคืน	ร้อยละ
อนุบาล	10	10	100	10	100
ป. 4	8	8	100	8	100
ป. 7	22	20	91	21	95
ม.ศ. 3	43	39	91	42	98
ม.ศ. 5	27	25	93	27	100
รวม	110	102	92	108	98

ตารางที่ 11
จำนวนผู้จัดการ ครูใหญ่ และครูโรงเรียน ที่คืนแบบสอบถาม

ประเภทโรงเรียน	ผู้จัดการและครูใหญ่			ครูโรงเรียน		
	ตัวอย่าง	แบบสอบถาม ที่ได้รับคืน	ร้อยละ	ตัวอย่าง	แบบสอบถาม ที่ได้รับคืน	ร้อยละ
อนุบาล	14	10	71	32	32	100
ป. 4	15	12	80	29	21	72
ป. 7	35	28	80	115	92	80
ม.ศ. 3	73	57	78	401	372	93
ม.ศ. 5	49	40	81	418	372	89
รวม	186	147	79	995	889	89

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้รับคืน ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 10 และ ตารางที่ 11 นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูล (Processing Data) มาจัดทำตารางแสดงความถี่ และกิริ้อยละของจำนวนผู้ตอบคำถามแต่ละข้อ และแต่ละคำตอบ ในคำถามเดียวกัน ซึ่งเป็นการเตรียมข้อมูลเบื้องต้น สำหรับการวิเคราะห์ต่อไป

วิธีสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ คือ

- 7.1 ทาร์้อยละ (Percentage) ของความถี่ของคำถามแต่ละข้อ และแต่ละคำตอบในข้อเดียวกัน โดยแยกทำเป็นตารางคำตอบของผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ และของครูโรงเรียนราษฎร์ ทางหากจากกัน

คำร้อยละที่หาได้นี้ นำมาใช้ในการวิเคราะห์ความเห็นของผู้บริหารโรงเรียน
 ราษฎร์กลุ่มหนึ่ง และความเห็นของครูโรงเรียนราษฎร์อีกกลุ่มหนึ่ง ว่าผู้บริหาร
 โรงเรียนราษฎร์ส่วนใหญ่ และครูโรงเรียนราษฎร์ส่วนใหญ่ มีความเห็นในเรื่องเดียวกัน
 กันแต่ละเรื่องอย่างไร โดยใช้ค่านิยม (Mode) ที่คิดเป็นร้อยละแล้ว ประกอบ
 การพิจารณา ซึ่งจะช่วยให้ทราบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ และครู
 โรงเรียนราษฎร์ เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นดัชนีตัวกำหนด (Indicators) ความ
 สัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งสองกลุ่มดังกล่าว

- 7.2 หากค่าสัมประสิทธิ์แห่งสหสัมพันธ์ (Correlation) เมื่อได้ทราบถึงความเห็นของกลุ่ม
 ผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ และกลุ่มครูโรงเรียน ดังที่กล่าวในข้อ 7.1 แล้ว เพื่อให้
 ใจสามารถชี้ชัดลงไปได้ว่า ความเห็นระหว่างกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ กับกลุ่ม
 ครูโรงเรียนราษฎร์นั้น มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันเป็นเชิงบวก หรือลบ และมีนัย
 สำคัญเพียงใด หรือไม่

การหาค่าสัมประสิทธิ์แห่งสหสัมพันธ์นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้น ๆ ดังนี้

- 7.2.1 ข้อมูลที่สำรวจเพื่อการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็นข้อมูลผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์
 และข้อมูลครูโรงเรียนราษฎร์ แต่แบบสำรวจข้อมูลที่ได้รับคืนนั้น เป็นของ
 ผู้บริหาร 102 โรงเรียน และของครู 108 โรงเรียน เพื่อที่จะให้ข้อมูล
 ผู้บริหารและข้อมูลครูโรงเรียนราษฎร์ เปรียบเทียบกันได้ ผู้วิจัยจึงคัดแบบ
 สำรวจข้อมูลที่ครูโรงเรียนราษฎร์ตอบ แต่ผู้บริหารโรงเรียนไม่ส่งแบบสำรวจ
 คืน จำนวน 6 โรงเรียน ออกเสีย เหลือข้อมูลผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์
 102 โรงเรียน และข้อมูลครูโรงเรียนราษฎร์ 102 โรงเรียน เท่ากัน ซึ่ง
 จะช่วยให้สามารถเปรียบเทียบความเห็นระหว่างคนสองกลุ่มนี้ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น
 เพราะผู้บริหารและครูแต่ละกลุ่ม ย่อมอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ในจำนวน
 102 โรงเรียน

- 7.2.2 เมื่อคัดแบบสำรวจของกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ และกลุ่มครูโรงเรียน
 ราษฎร์ ได้แล้วเช่นนี้ ผู้วิจัยได้นำคำตอบที่ได้จากแบบสอบถาม แต่ละข้อ

ลงตาราง เพื่อให้น้ำหนัก (Weight) เป็นเลขรหัส กล่าวคือ ในคำถามแต่ละข้อที่ใช้ถามผู้บริหารโรงเรียนราชฏรนั้น คำตอบมี "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" "เห็นด้วย" "ไม่แน่ใจ" "ไม่เห็นด้วย" และ "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" นั้น ได้นำมาจัดเสียใหม่ คือ คำตอบ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" และ "เห็นด้วย" รวมกันเป็น "เห็นด้วย" อย่างเดียว ให้น้ำหนักรหัสเป็น 3 "ไม่แน่ใจ" และไม่ตอบ ให้น้ำหนักรหัสเป็น 2 และคำตอบ "ไม่เห็นด้วย" และ "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" รวมกันเป็น "ไม่เห็นด้วย" อย่างเดียว ให้น้ำหนักรหัสเป็น 1 ส่วนแบบสอบถามที่ครูตอบนั้น คำตอบ "ใช่" ให้น้ำหนักรหัสเป็น 3 คำตอบ "ไม่แน่ใจ" และไม่ตอบ ให้น้ำหนักรหัสเป็น 2 และคำตอบ "ไม่ใช่" ให้น้ำหนักรหัสเป็น 1 ในทางกลับกัน ถ้าคำถามเป็นรูปปฏิเสธ ก็ให้น้ำหนักรหัส เป็น 1 - 2 - 3

การจัดทำตารางเพื่อให้น้ำหนักคำตอบนี้ ได้แยกเป็นรายโรงเรียน คือ ตารางคำตอบของผู้บริหารโรงเรียนตารางหนึ่ง และตารางคำตอบของครูอีกตารางหนึ่ง โดยเริ่มตั้งแต่คำถามข้อที่ 1 จนถึงข้อที่ 50 ในคำถามข้อที่ 1 จำนวนครูที่ตอบ "ใช่" ทั้งหมด คูณด้วย 3 จำนวนครูที่ตอบ "ไม่แน่ใจ" และไม่ตอบ ทั้งหมดคูณด้วย 2 และจำนวนครูที่ตอบ "ไม่ใช่" ทั้งหมด คูณด้วย 1 เอาผลที่ได้ทั้งสามค่ารวมกัน หาค่าเฉลี่ยจำนวนครูที่ตอบแบบสอบถามทั้งสี่ของโรงเรียนนั้น ค่าที่ได้จะเป็นค่าเฉลี่ย (Mean) ของความเห็นครูที่ให้น้ำหนักแล้ว ทำเช่นนี้จนครบตามจำนวนคำถาม 50 ข้อ และครบตามจำนวนโรงเรียน 102 โรงเรียน ซึ่งจะได้ค่าเฉลี่ยดังกล่าวสำหรับข้อมูลครูโรงเรียนราชฏร 5,100 ค่า (ค่า Y) และข้อมูลผู้บริหารโรงเรียนราชฏร ซึ่งหาโดยวิธีเดียวกัน 5,100 ค่า (ค่า X)

เมื่อได้ค่าตัวเฉลี่ยทั้งสองกลุ่ม (X และ Y) ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัย
ได้นำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แห่งสหสัมพันธ์ โดยใช้สูตร Pearson's
Product Moment Coefficient of Correlation.

คือ

$$r_{XY} = \frac{N\sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2] [N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แห่งสหสัมพันธ์โดยใช้สูตรดังกล่าวนี้ ถ้า
ทำด้วยมือ (Manual work) จะต้องใช้เวลามาก ผู้วิจัยจึงใช้บริการ
ของ Computer เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แห่งสหสัมพันธ์และความคลาดเคลื่อน
มาตรฐาน ที่ต้องการนี้

- 7.3 เมื่อได้ค่า r_{XY} มาแล้ว จะใช้ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
คือ $N - 2 = 100$ หาค่านัยสำคัญจากตาราง คือค่า r_{XY} เมื่อ d.f. = 100
นัยสำคัญที่ 0.05 เมื่อ r_{XY} เท่ากับหรือมากกว่า 0.195 และ นัยสำคัญที่ 0.01
เมื่อ r_{XY} เท่ากับหรือมากกว่า 0.254³

² ประคอง กรรณสูตร, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช,
2508), หน้า 90.

³ Allen L. Edwards, Statistical Methods for The Behavioral
Sciences (New York : Rinehart and Co., Inc., 1958), p. 502.

- 7.4 คำสั่งประสิทธิ์แห่งสหสัมพันธ์ที่คำนวณได้ออกมานั้น จะมีความสัมพันธ์ โดยนัยสำคัญหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับตัวชี้วัดทั้งสองดังกล่าวในข้อ 7.3

การที่คำสั่งประสิทธิ์แห่งสหสัมพันธ์ ต่ำกว่าตัวชี้วัดนั้น หมายความว่า ยังมีความสัมพันธ์อยู่บ้างเหมือนกัน แต่โดยนัยสำคัญพอที่จะยืนยันเชื่อถือได้ถึง 99 % หรือ 95 % ทั้งนี้ เพราะในความเห็นของผู้บริหาร และครูแต่ละโรงเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน คือขัดแย้งกันเองในกลุ่ม

ส่วนการวิเคราะห์อย่างคิดเป็นร้อยละ เป็นการพิจารณาโดยส่วนรวม จากจำนวนประชากรทั้งหมดของทุกโรงเรียน

- 7.5 การวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีสถิติดังกล่าวนี้ มุ่งไปสู่การพิสูจน์สมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ในตอนต้นว่าเป็นจริงหรือไม่ เพื่อหาข้อเสนอนะในการแก้ปัญหาที่ค้นพบต่อไป